

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՈՐԻՆ Է ԳԵՐԱԴԱՍԵԼԻ
(Նամակ խմբագրության)

«Մշակ» № 88-ի մէջ տպւած Բագրու թղթ-
թակից պ. Ն. Դաւթեանի յօդուածը մամուլի մէջ
արդէն արժարժուող քաջանայական խնդրի մի
նոր կողմն է շօշափում, որի մասին թոյլ ենք
տալիս մեզ մի քանի խօսք ասել: Պ. թղթակիցը
խօսելով Բագրու ազատ մնացած ծիւղերի համար
քաջանայացու ընտրելու մասին, առանձնապէս
ծանրանում է այն սահմանափակման վրա, որ
Նամակում թեմի կոնսիստորիան արեւ է, թոյլ
տալով ծիւղակներին ընտրել քաջանայացու
ձեռնարանաւարտներէ կամ դպրոցաւարտներէ և
բողոքում է հոգեւոր իշխանութեան դէմ, որ նա
ժողովրդական ազատ ընտրողական սկզբունքը
ենթադրում է սահմանափակում:

Տարիներ ընթացքում ժողովրդի «ազատ ընտ-
րողական սկզբունքով» ընտրված և սրբազանիւ-
րի ձեռքով քաջանայութեան աստիճանի հասած
տղէտ տիրացուների դէմ անխնայ հաղածանք է
յարուցել մամուլը, մանաւանդ «Մշակը» ամեն
անգամ՝ այժմ էլ առանձին կտկրով ու ցաւով
տպագրվում են տղաների ձեռնարկութեան լուրե-
րը և մամուլը իր արդարացի դանդաղան է ա-
նում, թէ վերջապէս հերք է ձեռնարկել տղէտ-
ներ, պէտք չը կայ, և եթէ կայ էլ, ընտրութիւն
պիտի լինի, որոշ ցէնը պիտի նշանակվի տի-
րացուների համար և ոչ ամեն մի միջոցաւորի
ֆարաջայ հանգցվի: Արկում ենք, տարիների
ընթացքում այսպէս բողոքելուց յետոյ այսօր բո-
ղոքել ընտրողական սկզբունքի այդ ձևի սահմա-
նափակումը դէմ, անհասկանալի է:

Դեռ շատ ժամանակ է անցել 1892 թուա-
կանից, երբ տեղակալութեան ժամանակ սինօդ
օրագրութիւն կազմեց տղէտ տիրացուների
ձեռնարկութեան առաջն առնելու համար. այդ
օրագրութեամբ քաղաքների համար անպատճառ
ընթացաւարտ պիտի լինի ընտրված տիրացուն,
իսկ գիւղերի համար սահման որոշվեց մինչև
չորրորդ դասարանի կրթութիւնը և իր ժամանա-
կին սինօդի այս խելացի կարողացողութիւնը բա-
նիման դասի կողմից ոգեւորութեամբ ընդունվեց:
Ամենքն էլ ազատ չունէ քաջելին, որ այլ ևս
տղէտ տերերները չենք ունենայու և այն ժա-
մանակ մեր աչքի առաջ քանի տիրացուներ,
որոնք ժողովրդից ընտրված էին, ծախելին վա-
ղուց կարել տուած ֆարաջանքը, համոզված լի-
նելով, որ իրանց համար ընդ միշտ փակվում է
քաջանայութեան ասպարէզը: Հետադարձ ենք,
որ պ. Դաւթեանն էլ այն ժամանակ գտ էր սի-
նօդի կարողացողութիւնից...

Մենք դէմ չենք ազատ ընտրութեան, բայց
«կարող եման» տալ ժողովրդի ձեռքը, որ ու

սկզբից մինչև վերջը կենաց թաւերը օղիով են
խմում, գինի շատ քչերն են գործ ածում: Անա
տեսնում էք մէկը կենաց թաւը բարձրացրել է
մաղթելու արարով, իսկ մի ուրիշը՝ գինով: Կե-
նացները անցնում են նոյնպէս անկարգ: Մի որ
և է ինքնակալ կառավարիչ չաղով առաջար-
կում է փեսայի, տէրտէրի, քաւոր-աղայի, տա-
նուէրի և խնամքների կենացները, դրանից յե-
տոյ տիրում է բարեկրօնեան խառնակութիւն,
ձայները իրար են խառնվում և մէկը միւսին չէ
հասկանում: Կառավարիչը իր ձայնը լսելի դարձ-
նելու համար՝ խնդրում է «քաւոր-աղային»-որը
հարսանիքի հերոսն է այդ օրը-մի քիչ լուցնել
«անպարտաճանաչ հասարակութիւնը», որից յե-
տոյ դարձեալ սկսում է իր ասելը:—Այս սիւ-
նից մինչև այն սիւնը՝ տղէքը, քանի հոգի էք
նստած:—«Ձորս», իրենց պատասխանում են
երկու սինի մէջտեղ նստողները:—«Ձեր չորսի
կենացը» չորս գլուխ աւետարանի օրհնութիւնը
ձեր վրայից անպակաս լինի: Խմում են բոլորը:
Ապա ուրիշ սինների մէջ տեղ նստած մի խմելի
կենացն է առաջարկվում. երբ, օրինակ, լինում
են 8 հոգի, նրանց կենաց համար մաղթելիս
կառավարիչը ասում է.—«Ութ կանոն սաղմոսի
օրհնութիւնը փրկէ ձեզ չարից ու փորձանքից»:
Եթէ 12 հոգի են լինում՝ նրանց համար էլ մաղ-
թում է թէ՛ 12 առաքեալների սուրբ շնորհը ձեզ
վրա է լինի և 12 որդով սեղան նստեք: Իսկ երբ
5 հոգու կենաց են խմում՝ հինգ նաւակաւորին
են մէջ բերում և այլն: Ձը մոռանանք յիշել, որ
ամեն մի խմող պարտաւոր է նախ դիմելով քա-
նայային ասել՝ «Օրհնեմք քեզ տէր, փառաւորիս,
Աստուած ժամ-դատարանի պահի և դաւանելով
խաչ-քաւորին»՝ քաւոր-աղա, սաղ ընիս, միշտ
քաւոր-աղա հինոս» ասել և ապա դատարիչի
իր բաժակը: Եւ այդ բոլոր խմողներին գիւղա-
կան հարստ քաջանան բողոքաւորացնում է ա-
սելով՝ «Աստուած օրհնի, անուշ»:

Դրանից դատ, երբ հարսանիքում ներկայ է

անուրը կամենայ նրանը գրի, դա յարուցել է և
այսուհետ էլ պիտի յարուցանէ մեծամեծ չարիք-
ներ: Խօսքը եթէ Բագրու մասին լինէր, կարելի
էր գուցէ հաշուել, մտածելով, որ բագրուները
կընտրեն արժանաւոր մէկին, բայց երբ սկզբուն-
քի, դադարի մասին է խօսք լինում, մենք
չենք կարող համակարծիք լինել պ. Դաւթեանի
հետ, որովհետեւ մեր բոլոր տղէտ տիրացուները,
որոնք խմելով ձեռնարկում են, բոլորն էլ
ընտրված են ժողովրդից և սրբազան հայրերն էլ
ձեռնարկելով՝ դրանց, նոյնն են ասում, թէ՛
«ժողովրդին է ընտրել, մենք պարտական ենք
ձեռնարկել»:

Բագրու թղթի աւելիներ ենք ունեցել ակամառն
լինելու, թէ ինչպէս ժողովրդը անձուէր կեր-
պով իր տղէտ տիրացուի փէշը բռնած քաշ է
տալիս դէպի կոնսիստորիա, սինօդ, վեհաբան.
այժմ էլ մեր ձեռքի տակ ունենք մի քանի ընտ-
րողական թղթեր, որոնց մասին ամեն օր
տասնեակներով մարդիկ գալիս են հարցնելու
թէ ինչ վարձան ունեցաւ գործը: Ձէ որ այս
տիրացուները, որքան էլ տղէտ լինեն, «ազատ
ընտրողական սկզբունքով» են տարել գործը, էլ
ինչու. ենք տրանսլում, ինչու. ենք բողոքում.
ընտրութիւնը: Գուցէ մեզ կառարկեն թէ համա-
խօսակամները կեղծ են լինում, մի քանի մար-
դու գործ, կամ ի սէր խնամութեան կազմած,
դա ընտրութիւնն է: Այդ ժամանակահատիկներ
չաւտ քիչ են պատահում, բայց երկրորդ ձևը
խնամութեան, իսկ թու համար ընտրութիւն
միշտ, մի բաժակ օղիով կամ գինով համաձայն-
վելը՝ յաճախ Սակայն ինչ իրաւունք ունենք
բողոքելու դրա դէմ, երբ ձայնը ժողովրդին է,
ինչպէս տղենայ և ուսում ուղենայ նրան կը տայ. չէ
որ ասին, չիտակ գործառնութիւնը կախված է
մարդու մոտաւոր-բարոյական բարձրութիւնից,
իսկ գիւղացին դադարի չունի խնամութիւնից,
թայֆայութիւնից դուրս աղիւսութեան մասին:
Եւ անա «ազատ ընտրողական սկզբունքի» գոր-
ծարկութիւնը՝ որի հետևանքն է այն մեծ չարի-
քը, որ մեր կազմակերպութեան ամենահիմնադրո
և վտանգաւոր կողմն է ներկայացնում:

Այլի առաջ ունենալով ընդհանուր և ոչ
մասնաւորապէս Բագրու, մենք կը ցանկայինք, որ
հոգեւոր իշխանութիւնը քաջանայացուի ընտրու-
թիւնը թողնելով ժողովրդին, որոշ ցէնը նշանա-
կէր և ընտր. լիւնը ցէնդաւորների մէջ կատար-
վէր, և ոչ թէ միայն Բագրուին վիճակի ալըզիսի
ընտրութիւնը. ինչու. Բագրուն պիտի ձեռնար-
նաւարտ կամ դպրոցաւարտ քաջանայ ունենայ,
իսկ Թիֆլիսի, Երևանի, Ալեքսանդրօպոլի և այլ
քաղաքները՝ ոչ Սյոսթ բողոքելով «ազատ ընտ-
րողական սկզբունքի» այդ ձև սահմանափակումը
դէմ, եթէ դրան կարելի է սահմանափակում
անուանել—մենք կաղնակի կերպով ընդունած

լինում դիցուք մի ուսու «չինօդիկ», նրա կենա-
ցը առանձին «չախով» (աշխոյժով) առաջարկե-
լով՝ իբրև կառավարութեան ներկայացուցիչ՝
մաղթում են.—«Աղա, ձեր կենացը, Աստուած
ձեզ սաղ պահի մեզ համար. մեր Ռուս Թագա-
ւորի թուրը կտրուկ պահի: Մեր գլխի, մեր երե-
սի վրա ես եկել»։ Մի ակնթարթում դղրում է
գիւղական տունը և «Չահինքը» ասիական ե-
րաժշտութեան՝ դափ ու դուռնայի ներդաշնա-
կութեամբ՝ ծափահարում են «տաշի, տաշի»
կրկնելով:

«Քաւոր-աղա, գլխիդ մատաղ, եօլա տնր՝ քե-
լացրու», գրում են այս և այն կողմից հանդի-
սականներ: Որովհետեւ այդ օրվայ հերոսը քա-
ւոր-աղան է և ամբողջ հարսանիքի իրաւունքը
նրան է պատկանում, այդ պատճառով խնդրում
են, որ նա բարեհաճի աւելի գիւրդութիւն տալ
հարսանիքաւորներին՝ կերպիւսով վերաբեր-
մամբ: «Քէլացրու» ասելով նրանք հայցում են
քաւոր-աղայի հաճոյքը, որպէս իր վերջին թոյլ
տայ նրանց առատ խմելու, քէֆ անելու, շիշերը
ջարդ ու փուր անելու...

Անա կէս օր է: Սկսվեց պոսակի արարողութիւ-
նը, գիւղական հարսանիքի գլխաւոր հանդէսը:
Մարդ ու կին, հարս ու աղջիկ խառն, ձեռք
ձեռքի տուած՝ պարում են հայկական «եայլին»
և ողայի տանից գնում են աղվկայ տունը, որ-
տեղից նոյն կարգով պոսակ բերում են եկեղե-
ցի և ապա խաչ-քաւորի տունը, որտեղ թողնե-
լով նորահարսին իր ընկերակիցներին մի քանիսի
հետ՝ հանդիսականները կրկին գալիս են փեսայի
տունը և սկսում են «խաղաղութիւն» (պարբերկոյթ),
որը տեղական զանազան պարերով տեսնում է
ամբողջ գիւղը: Ապա միւս օրը ձայն, նոյն
հանդէսով գնում են և հարսին բերում են փե-
սայի տունը, որից յետոյ սկսվում է վերջին
հացկերպիւնը և «ծաղիկ» կանչը:

Վերջին հացկերպիւնն է. գիւղի եկ և դիցա-
պատկան երկար սփռոցը տարածվում է թա-

նք լինում Արշէն երէցի քարոզած մտքերը, որի
դէմ իր ժամանակին այնքան բուռն կերպով բո-
ղոքեց «Մշակը»:

Մատթէոս վարդապետ:

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱՎԻ ԳԱՒԱՌՈՅ

Բանանց, յունիսի 5-ին

Դանձակի դաւառի հարաւ-արեւմտեան մասի
լեռները վաղուց յայտնի են իրանց երկաթի
հանքերով, որոնց հարստութիւնը, ինչպէս վկա-
յում են վերջին տարիներս կատարած հետազո-
տութիւնները հմուտ մասնագէտ ինժեներների
կողմից, անհոն է ու անսպառ: Վրխաւոր եր-
կաթահանքը գտնվում է Քարահաւ գիւղին կից
Գեանդ-Գեարայի, Մաղարայի ու Խաչ-Բուզլաի
լեռներում, որտեղից սկիզբ է ստանում Առշ-
դարա գետը, որի հովիտը նոյնպէս շատ հարուստ
է երկաթի հանքերով: Այդ բնական հարստու-
թիւնները անյայտ չեն եղել ժողովրդին. նրան-
ցից օգտվել է նա շատ հին ժամանակներից
սկսած: Երկաթագործութիւնը, իբրև պարապ-
մունքի մի նշանաւոր ծիւղ, գոյութիւն ունէր
Առշդարի հովտի գիւղերում, գլխաւորապէս Բա-
նանց և Քարահաւ, մինչև 70-ական թվականնե-
րի սկիզբները: Այդ գիւղերի արտադրած երկա-
թը յայտնի էր Դանձակի ամբողջ նահանգում.
նրանից չինում էին խոփ, ձկնի, չղթայ, պայտ,
մեկ և այլ՝ գիւղական տնտեսութեան մէջ ան-
հրաժեշտ իրեր: Դրանցից մեծ քանակութեամբ
արտադրում էր Բանանցը: Այդ գիւղը Դանձա-
կի դաւառում երկաթագործութեան կենտրոն
է եղել: Սա յայտնի է եղել իր դարձեցնելով
չաւտ հին ժամանակներից, այստեղ աշխատանքի
էին գալիս բանուրներ ամեն կողմից. նրանք
այստեղ միշտ բան էին գտնում, այդ պատ-
ճառով էլ Բանանցը հնում կոչվելիս է եղել Բա-
նանց (աշխատանքի տեղ, աշխատավայր), որից
առաջ է եկել այժմեան անունը: Սկսած
70-ական թվականների սկիզբներից երկաթագոր-
ծութիւնը յիշեալ գիւղերում կամաց-կամաց դա-
դարեց: Դրա գլխաւոր պատճառը պէտք է հա-
մարել անտառների նուազումը, վաւելի թան-
գութիւնը, անտառապահութեան նոր կարգե-
րը, որոնք առաջ բերում էին գոյութիւն չունէին
և այդ պատճառով երկաթ հալելու համար ան-
հրաժեշտ ածուխը գիւղացիները պարտաւորու-
մ էին կուտական անտառներում առանց որ և է
արգելքի ու տուրքի: Երկաթագործութեան ան-
հետանալը կորստաբեր հետեւանքների ունեցաւ
ժողովրդի համար, որը այսպիսով գրկվեց իր
բնական հարստութիւնները չահագործելու հը-
նարաւորութիւնից ու պարապմունքի մի նշա-
նաւոր ծիւղից: Այդ քիչ չը նպաստեց ժողովրդի
այժմեան ջրաւորութեան ու տնտեսական քայ-
քայման: Երկաթ հալելու ձեռքը նահապետական
էին: Ածուխի առատութեան ու էժանութեան

գիւղերի վրա և հանդիսականները՝ ծաղապատիկ
կամ չղթած՝ շրջապատում են սփռոցը: Անա հա-
ցը գրվում է և խոհարար առանձին պատրաս-
տած մի համեղ պատառ, ափսիսի մէջ դրած բե-
րում է և «թաւաղայ» անում քաւոր-աղային, ա-
սելով՝ «Համեղեք ավել թիքնա: Այդ լինում է
կամ իւրով տապակած միս կամ՝ ձուռ: Այդտեղ
քաւոր-աղան «թախել» է անում մի քանի կօ-
պէկ և որովհետեւ խոհարարին ոչինչ վարձ չէ լի-
նում գիւղերում, այդ պատճառով քաւոր-աղայի
այդ անշնան գոհաբերութիւնը լինում է նրան
իբրև վարձ՝ հարսանիքի կերակուրների եփելու
համար: Դրանից յետոյ հրապարակ է գալիս
դա փչին, որը պատեցնելով իր «դափը» հան-
դիսականների մէջ՝ փող է ժողովում: Ապա հան-
դէս դնելով իր արձանագատ աւետարանը՝ գիւ-
ղական քաջանան հրաւիրում է հարսանիքաւոր-
ներին համարելու և աջահամբոյր տալու:—
«Ե՛հ, օրհնեալ լինիք, արեք համբուրեցե՛ք սուրբ
աւետարանը: Հերթը իմն է, արեք. Աստուած
սիրէք առատ առատ արեք: Գալիս են մէկը
միւսի ետեղից հանդիսականները և չղթելով տէր-
տէրի առաջ՝ նախ համբուրում են աւետարանը
և ապա աջահամբոյր են գցում՝ 2—5 10 կօ-
պէկ, սկսած փեսայից մինչև վերջինը:—«Հէ,
չարսնակում է քաջանան, էլ այդտեղ մարդ չը
մնաց. արեք, օրհնեալ լինիք: Ինչ որ մեզ էք
տալու՝ ձեր հոգուն կը լինի: Խնամի Յարօ, ինչ
Մէկ շահի պիտի տաս, 50 տունը չի քանդ-
վի: Բաւ տղերք ևս հարկանիքիցը 50—60
շահ առնել: Սբի դու էլ, տանուտէք Վթօ, մի
թաքնվիր, արի, Աստուած էլ քեզ տայ: Ս. Աւե-
տարանը ձեր տուածը դառուլ անայ, մէկին հա-
րիւրապատիկ, հաղարապատիկ տայ: Դրանից
յետոյ մեր տէրտէրը, բոլոր փողերը խաչով
լցնում է իր «անթարու» լայն գրպանը և անմի-
ջապէս սկսում է «Հալը մեք», որից յետոյ ցըր-
վում են գիւղական հարսանիքաւորները մի տե-

նորհով միայն կարելի էր այնպիսի միջոցներով
էժան երկաթ արտադրել:

Անցան տարիներ: Երկաթագործութիւնը իս-
պառ դադարեց և աւանդութեան շարքն ան-
ցաւ: 90-ական թվականների սկզբներից ուս-
ու արտասահմանեան դրամաւորներ, անմշակ
հանքեր փնտրելով Կովկասում, ի միջի այլոց
մասնագէտ ինժեներներ ուղարկեցին Քարահաւի
ու Բանանցի շրջանի երկաթահանքերը ևս հե-
տազօտելու համար: Այդ հետազօտութիւնները
պարզեցին, որ յիշեալ տեղերում երկաթաքար
անհոն քանակութիւն կայ: Ժողովրդը բնա-
կանաբար սպասում էր, որ յիշեալ դրամաւոր-
ները անմիջապէս կը բանակցեն նրա հետ,
իբրև հանքերի նախկին ու մշտական չահագոր-
ծողի, իբրև սեփականատէրի, համաձայն
օրէնքի, ու կը պայմանաւորվեն նրա հետ հան-
քերը չահագործելու համար, կամ ուղղակի կը
գնեն նրանից չահագործելու իրաւունքը: Դա-
տերին թւում էր, որ այդ մի անսպասելի բա-
րիք է այն խեղճ աշխատաւոր ժողովրդի համար,
որը դարեւ չարահանալ «արին բրդին» է թա-
փել այդ երկաթահանքերի վրա: Բայց պարզեց
չուտով, որ այդ բոլորը դուր յոյսեր են: Յայտ-
նի չէ, որ Եւս առաւելեց, տիեզերքի որ անկու-
նից, որ «անտէք» մոլորակից բոլորովին անա-
պասելի կերպով ասպարէզ եկան տասնեակի
չափ Եւսիականասէրներ, որոնց գոյութիւնը ա-
ռաջ ստանալին անգամ յայտնի չէր, ուր մնաց
խեղճ գիւղացիներին: Պարզեց, որ այդ սեփա-
կանատէրերը՝ դեռ 70-ական ու 80-ական
թվականներին, ուխտաւորացութիւն կատարելով
Գեֆֆաւ ու այնտեղ Պիֆալի կցկտուր գուշա-
կութիւններից իմանալով, որ մօտիկ ապագա-
յում միլիօններ են նետվելու Քարահաւի ու Բա-
նանցի ձորերը՝ այնտեղի երկաթահանքերը չա-
հագործելու համար, միախառն տաւարածներէ
ու հովիւներից ձեռք են բերում երկաթաքար
նմուշներ, իրանց խնդրելով հետ ներկայաց-
նում լեռնային վարչութեան, յայտնելով, որ ի-
րանք այս ինչ տեղերում նոր, բոլորովին ան-
յայտ ու անմշակ հանքեր են գտել, ուստի
խնդրում են չորհել իրանց յիշեալ հանքերը
չահագործելու իրաւունք: Վարչութիւնը, համա-
ձայն գոյութիւն ունեցող լեռնային օրէնսդրու-
թեան, յարգում է նրանց խնդրքը ու տալիս է
նրանց սեփականատիրոջ իրաւունքներ: Օգտվե-
լով դրանից, նրանք այժմ բանակցութիւններ
են սկսել յայտնի դրամատէրերի հետ, որոնց
առաջարկում են տասնեակ ու հարիւր հազար-
ներով գնել իրանցից յիշեալ հանքերի չահա-
գործման իրաւունքը: Բանակցութիւններն ու
սակարկութիւնը անա երկրորդ տարին է, ինչ
չարոհանկում են: Ժողովրդը, զայապացած այդ
անարդար արարմունքներից, բողոքել է նրանց
դէմ կառավարութեան: Նրա զանգառները ուշ-

սակ տարօրինակ տպաւորութեան տակ...

Գիւղացիներից ունենողները, նիւթական ա-
պահովութիւն ունեցողները, հարսանիքի ծախքե-
րի մեծ մասը ծածկում են նուէրներից զոյացած
գումարի հետ միասին՝ իրանց սեփական միջոց-
ներով: Մինչդեռ չունենողները, հեռեկան լիւրանց
հարկանիքի օրինակին (մեծածախս հարսանիք-
ների վերաբերմամբ) սկզբից գինում են պարո-
քի, այն յոյսով, որ իբր թէ «ծաղիկ» զոյացած
գումարը մի կերպ կարող է թիթեակներ իրանց
պարտքը: Բայց որովհետեւ ճիշդ նուէր տուողին
քիչ է հաւաքվում, այսինքն աղքատ դասակար-
գին մասնաւոր «ծաղիկ» է գանձվում, ուստի խա-
րկով իրանց յոյսերի մէջ՝ հարսանիքատէրերը
մնում են պարտքի տակ, որովհետեւ նրանց գան-
ձած նուէրները հալու բաւականացնում են
«արաղի և գինու» գինը վճարելու, իսկ միւս
անհրաժեշտ բաների համար (սովորէն, արձաթի-
ղէն, չոր, դաւան, պոսակի հրաման, մուսցու ա-
նառուներ և այլ կարևոր պիտոյքներ) նրանք
տոկոսով փող են վերցնում, վճարելով վաշխա-
ռուներին մի ամիս համար 4—5 տոկոս, որը
տարվայ հաշիւին լինում է 50—60%... Եւ իրաւ-
չաւորը հալու կարողանալով պարտքի մի մասը
վճարել նուէրների փողով, միւս, աւելի մեծ մա-
սը մնում է գիւղացու վրա երկար ժամանակով
նոյն իսկ տարիներ տեւելով, որից ծնում են տո-
կոսներ, տոկոսներից կրկին տոկոսներ: Իսկ դրա
հետեւանքը լինում է այն, որ խեղճ գիւղացին
զղջալով հարսանիքին արած աւելւորը ծախ-
քերի համար, ստիպված է լինում իր հարսի
ձակաւոր ոսկիքը կրկին ծախել կիսագինով
և իր տալիքի տոկոսը միայն վճարել: Իսկ մայր-
գումարը, ինչ ասել կուրել, որ մնում է որդւոց
որդի, յաւիտենական անշարժութեան մէջ...

Գ. Սինանեանց

Типографія Грузинск. Издат. Т—ва, Лорисъ-Мелик. ул. № 13